

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ

Şebnem BORAN

Türkiye gerek coğrafi konumu gerekse bulunduğu iklim kuşağı nedeniyle süt ve süt ürünleri sektöründe önemli bir yere sahiptir. Sektör, ekonomimizin önemli üretim dallarından birisidir.

Bilindiği gibi süt özellikle protein, yağ, vitamin (C vitamini hariç) ve mineraller (başta kalsiyum ve fosfor olmak üzere) gibi beslenmede çok önemli olan toplam 85 besin ögesini içermesi ile sağlıklı beslenmenin temel unsurudur.

Günümüzde son zamanlarda çok geniş bir sektör olan süt sektöründe yatırımlar hız kazanarak üretimde artışlar yaşanıyor. Geleneksel metodlardan ziyade modern tesislerde işlenen daha sıhhi ve uzun ömürlü süt ve süt ürünlerine yönelik talep de artıyor.

Verimli arazilerimiz, bitki çeşitliliğimiz ve geniş hayvan varlığımız ile sektörde avantajlı konumda yer alıyoruz.

Ancak, bol bulunan ve kolaylıkla tüketilebilen süt ülkemizde, bilinçli ve verimli bir şekilde tüketilemiyor.

Süt ve süt ürünleri tüketimimiz komşu ülkelere göre çok alt seviyelerde kalıyor.

Bununla birlikte, ülkemizde özellikle modern süt üretim ve işleme tesislerine ihtiyaç var ve bu alanda yatırım potansiyeli bulunmaktadır.

Süt ve süt ürünleri işletmeleri ağırlıklı olarak Ege ve Marmara Bölgelerinde bulunmakla birlikte, hayvancılığa yapılan desteklemelere paralel olarak özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin de yakın gelecekte önemli üretim merkezleri olacağı tahmin edilmektedir.

Ülkemiz 2009 yılı itibariyle 12.5 milyon tonluk çiğ süt üretimiyle dünyanın en büyük 15'inci süt üreticisi olmuştur. Sektörün bir önceki yıla göre üretimi yüzde 2,4 artmıştır.

Çiğ süt üretimin artışı yanında sektör sanayi bakımından da gelişme kaydetmiştir. Sektörde yer alan işletmeler, teknolojik seviyeleri ile dünya pazarında rekabet edebilecek düzeydedir. Ayrıca, Tarım Bakanlığı'nın 2013 yılı projeksiyonunda 23 milyon ton süt üretim hedefi yer almaktadır.

Ancak sektör bu gelişmelerin yanında genel olarak pek çok sorunla baş etmek zorunda kalmaktadır.

Sektörde karşılaşılan engeller arasında;

- Hijyenik olmayan koşullarda gerçekleşen ve denetlenmeyen süt üretimi,
- Sağlıklı süt üretimi için altyapı eksikliği,
- Sağlıklı koşullarda hayvan bakılamaması nedeniyle yaşanan hayvan kaybı,
- Süt hayvanlarının veriminin düşük olması,
- Üreticilerin çok az bir bölümünün birlik veya kooperatif çatısı altında örgütlenmiş olması,
- Sektörde küçük aile işletmelerinin yer alması,
- Sokak sütçülüğünün halen var olması,

- Süt sanayiinde kapasite kullanımının;
  - Pazarlama sorunları,
  - Araştırma ve geliştirme faaliyetleri için yeterince kaynak ayırlamaması,
  - Kaynak kullanım yetersizliği,
  - Kaliteli hammadde temin edilememesi,
  - Hammadde temini ve pazarlamasındaki mevsimsel dalgalanmalar

gibi nedenlerle yetersiz olması,

- Nitelikli işgücünün sektörde az yer alması,
- Teknoloji eksikliği

yer alıyor.

Merdivenaltı üretim ise önemli bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. 2009 yılı itibariyle üretilen sütün yüzde 45'inin kayıt altına alındığı, yaklaşık 6,9 milyon sütün kayıtdışı işlendiği sektör temsilcilerince belirtiliyor. Bazı yerlerde standartlara uygun olmayan, kalite ilkeleriyle bağdaşmayan bazı katkı maddeleri kullanılarak üretim yapılıyor.

Ayrıca; düşük tüketim rakamları, ağırlıklı olarak açıkta, sağlıksız koşullarda satılan sütün tercih edilmesi, süt tüketimi konusunda toplumun güçlü bir bilince sahip olmadığını gösteriyor.

Sektörün sorunlarında kilit nokta ise fiyatların dalgalı bir seyir izlemesi. Süt üreticileri mevsimsel olarak fiyatların oynaması nedeniyle önlerini göremediklerini ve bu durumdan zarar gördüklerini belirtiyor.

Sağlıklı koşullarda hayvan bakılmaması nedeniyle de hayvan kaybı yaşandığı belirtiliyor. Aşılama yaşanan eksiklikler ise bunun en önemli nedeni olarak gösteriliyor. Ülkemizde iyi bir süt toplama sisteminin bulunmaması, soğuk depolama ile soğuk zincirin de eksikliklerinin olması çiğ sütün kalitesini düşürüyor.

Özellikle gıda güvenliği konusunun önem kazanmasıyla birlikte sektörde ilgili düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Sütün sağımından, toplanmasına ve işlenmesine kadar olan süreçte süt işletmelerinin dikkat etmesi gereken birçok konu yer alıyor.

Sonuç olarak sektörün sorunlarının bir an önce çözüme kavuşturulması için;

- Her bölgede, her işletmede AB standartlarında üretim yapılmasının sağlanması,
- Üreticiye altyapı teşviklerinin verilmesi, (AB'dekine benzer uygulama olarak 10 yıl için faizsiz kredi verilebilir.)
- Hayvan hastalıkları ile mücadele edilmesi,
- Kayıt sistemimizdeki eksikliklerin giderilmesi,
- Sağlıklı ve hijyenik süt üretimi yapan üreticilerin teşvik edilmesi,
- Sağlıklı süt tüketimi konusunda halkı bilinçlendirmek amaçlı eğitim, yayım ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesi,
- Çiğ sütteki bakteri yükünü ve somatik hücre sayısını AB standartlarına ulaştırılması, sütün toplanması ve taşınması aşamasında meydana gelen kayıpları önlemek için süt toplama ağı ve soğuk zincirin altyapısının oluşturulması,
- Sektörün gelişimi için Ar-Ge faaliyetlerine pay ayrılması ve teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi,
- Süt sanayicilerinin üretimden pazarlamaya kadar ki süreçte etkinliği dikkate alınarak AB'de olduğu gibi örgütlenmesi, süt ürünü işleyen tesislerin modernizasyonunun sağlanması

gerekmektedir.

Bu kapsamda sektörün gelişimi için sorunlara yönelik olarak kalıcı çözümlerin bir an önce getirilmesini diliyoruz. Avrupa Birliği mevzuatına uyum sürecinde AB standartlarında üretim yapılmasını ve özellikle de sağlığımız için de ülkemiz süt tüketiminin arttırılmasını ümit ediyoruz.

Kaynaklar:

- www.igeme.org.tr, Süt Ürünleri Raporu, 2010.
- <http://www.sutdunyasi.com/news.html>, 07.12.2007.
- II. Süt ve Süt Ürünleri Sempozyumu, Ege Üniversitesi, 5-6 Aralık 2007.
- www.setbir.org.tr, Süt ve Süt Ürünleri Ortak Piyasa Düzeni Raporları, 02.12.2007.
- Dünya Gazetesi, 26.05.2010